

Lăng Tể Quân Lê Văn Duyệt, một biều tượng lịch sử

Tác Giả: Thanh Trúc, phóng viên đài RFA
Thứ Bảy, 19 Tháng 2 Năm 2011 07:37

Ngày 10 Tết ở Sài Gòn, mọi dịp đầu năm, thường gia đình tôi đón giao thừa và xin lộc tại Lăng Ông Bà Chiểu, tức lăng Đốc Tể Quân Lê Văn Duyệt, từng trấn giữ Thành phố tiền nhân mở cõi và phụng dưỡng Nam.

Ban nghi lễ chuẩn bị cho Ngày lễ hội tại Lăng Ông Bà Chiểu.

Số chép danh tướng Lê Văn Duyệt, một trong những vị khai quốc công thần triều Nguyễn, không chỉ có tài chinh đông dẹp tây mà còn là một ông quan thanh liêm rất mực, hết lòng vì dân vì nước.

Lăng Ông Bà Chiểu biếu tượng công chúa Ngọc ở dân Saigon

Chính vì công trạng đó, ông được tiên đế nhà Nguyễn, vua Gia Long, ban sắc dụ “nhập triều bái”, nghĩa là vào chầu mà không phải quỳ lạy. Tương truyền vì ân huệ đó mà sau này vua Minh Mạng không mấy ưa thích ông.

Vẫn theo chính sử, đời triều Minh Mạng, con nuôi Tể Quân Lê Văn Duyệt là Lê Văn Khôi, vì bất mãn triều đình mà có hành động dấy loạn và đã bị vua Minh Mạng khép tội phản nghịch, truy tố tru di tam tộc, cộng nhân gian bá tánh không được cúng bái hoặc viếng mộ Đốc Tể Quân Lê Văn Duyệt. Khi đó, theo lệnh vua Minh Mạng: Quyên Yêm Lê Văn Duyệt Phụng Pháp Xá, một

quan trọng công bố xiết xích lại.

Mãi đến thời T. Đ. c, vua mới ban chiếu u gọi t. cho T. ng Tr. n Gia Đ. nh Thành, ph. c h. i công tr. ng c. a ông Lê Văn Duyệt t. đ. i v. i tiên đ. và đ. t n. c.

Đó là lịch sử, là “c. o th. m l. n gi. tr. c đ. n” ngày xuân, còn nh. ng ai t. ng sinh ra và l. n lên . Sài Gòn, nh. ng ng. i vào thành ph. H. Chí Minh l. p nghi. p sau này, thì không ng. i nào mà không bi. t đ. n Lăng Ông Bà Chi. u v. i nh. ng t. ng truy. n v. uy danh và s. linh hi. n c. a ngài T. Quân Lê Văn Duyệt.

nh. ng ai t. ng sinh ra và l. n lên . Sài Gòn, nh. ng ng. i vào thành ph. H. Chí Minh l. p nghi. p sau này, thì không ng. i nào mà không bi. t đ. n Lăng Ông Bà Chi. u v. i nh. ng t. ng truy. n v. uy danh và s. linh hi. n c. a ngài T. Quân Lê Văn Duyệt.

Ch. ng th. T. t nào Lăng Ông Bà Chi. u cũng n. m n. p ng. i s. m t. i l. bá, cũng không th. thi. u nh. ng nhóm t. nguy. n túc tr. c t. i lăng đ. cúng t. theo nghi th. c, h. ng đ. n khách hành h. ng, sao cho m. i vi. c đi. n ra êm th. m tr. t. trong c. nh nô n. c h. ng chong đèn r. ng khói h. ng nghi ngút. T. ng c. n nh. c sau bao thăng tr. m, cu. i cùng Lăng Ông Bà Chi. u đ. c nhà n. c công nhân di s. n văn hóa c. p qu. c gia, tr. thành m. t bi. u t. ng l. ch s. và tâm linh c. a ng. i thành ph. nh. tr. c năm 1975.

Ban nghi. l. tr. c c. ng Lăng Ông Bà Chi. u. Photo courtesy Duong Minh Duc

Ch. Di. m, m. t giáo viên v. h. u, cho bi. t trong nh. ng ngày T. t khi thiên h. vui xuân thì ch. và nh. ng ng. i t. nguy. n ph. i tr. c t. i lăng Ông t. mừng M. t đ. n mừng B. y:

Công việc này của tôi thì đã bắt đầu cách nay hơn mười năm rồi. Đầu tiên thì tôi sinh hoạt bên lăng Võ Di Nguy, sau đó được lãnh đạo bên lăng Võ Di Nguy giao thiêu qua Lăng Ông Bà Chiểu vì Lăng Ông Bà Chiểu rất cần những người có kiến thức nhất để phục vụ cho khách nước ngoài cũng như khách Việt Nam của mình hiểu hơn về lịch sử dân tộc.

Những ngày cúng Ông hoàng ngày Tết thì khách khá đông như vậy. Tết người ta vui chơi thì chúng tôi làm việc vất vả. Lăng Ông Bà Chiểu được thành phố HCM Chí Minh chọn làm ban nghi lễ của thành phố. Trước khi đi vào làm cho nhà mình thì 25 Tết chúng tôi phải qua vào làm cho lăng Lê Văn Duyệt, lăng Võ Di Nguy, tết cả các lăng nào mà mình giữ. Qua Hai Mươi Sáu thì chuồn bắt đầu Hai Mươi Bảy thì quân dân chính được dâng Tết cho Ông Lê Văn Duyệt.

sau bao thăng trầm, cuối cùng Lăng Ông Bà Chiểu được nhà nước công nhận di sản văn hóa cấp quốc gia, trở thành một biều tượng lịch sử và tâm linh của người thành phố như trước năm 1975.

Hai Mươi Tám Tết thì chúng tôi lại cúng dâng bánh tét cho đền Hùng, bây giờ thành phố HCM Chí Minh đã có một cái đền Hùng, đem đến Tết Phú Thọ vào trong này để thờ cúng. Ba mươi Tết thì dâng nêu tết Lăng Ông. Bắt đầu đêm Ba Mươi thì chúng tôi phải trực Tết, tức là lúc đó người ta đền viếng Ông như vậy.

Rồi mừng Tết mừng Hai cho tới mừng Năm mừng Sáu coi như là trực hết, ngày nào cũng vậy, một ngày ba ca, một ca máy chủ người trực, để mà giữ gìn và sinh, giữ gìn an ninh tết. Ngoài đền T. Quân, trong lăng còn có hai quân thủ trì ưu Nguyễn khác là quan Kinh Lược Sĩ Phan Thanh Giản và Thiệu Phó Lê Chấn, từng trấn B. Thành. Tuy nhiên thì phần quan trọng công Lê Văn Duyệt vẫn là việc chính ở đây.

Giống nghi thức truyền thống tiêu cung đình triều Nguyễn

Có thể nói Lăng Ông Bà Chiểu là nơi duy nhất trong thành phố còn giữ tục dâng nêu ngày Tết và chế hương vào ngày mừng Bảy:

Thường người người ai quỳ vào trong lăng là họ đi theo thân nhân. Rồi thân nhân họ hỏi mình thì họ hỏi tiêu người Việt. Thí dụ tôi sao phải thế chung như vậy, hay là tôi sao có ba bàn thờ, một ngoài một chính giữa một ở trong, thì mình phải giữ thích cho họ nghe trung điểm là ở giữa, chính điểm là ở trong và ngoài là phòng hậu.

Còn n u tr ng h p mà h h i khúc m c quá chúng tôi không tr l i đ c thì chúng tôi m i th y đ c t i đ mà gi i quy t. Anh Đ c là ti ng Anh gi i, n m v ng m y ch c năm nay r i, anh tr l i tr n tru v i ng i ta. Còn t i tôi nói là ph c v m y ch c năm l ăng mà chuyên môn không rành b ng anh Đ c.

chúng tôi c g ng gi nghi th c cúng ông theo đúng truy n th ng ti u cung đình tri u Nguy n.

Ô. D ng Minh Đ c

Ng i ch Di m v a đ c p chính là ông D ng Minh Đ c, m t thành viên trong Ban Quý T , t c nh ng ng i thu c đ i cúng l theo nghi th c c truy n, cũng là công vi c tình nguy n l Lăng Ông Bà Chi u:

Sau khi nhà n c cho phép nh ng ng i ti n nhi m c a chúng tôi l y l i cái l ăng đ th thì chúng tôi c g ng gi nghi th c cúng ông theo đúng truy n th ng ti u cung đình tri u Nguy n. Cái th hai là chúng tôi c g ng gi gìn nh ng gì còn có th gi đ c, t c là nh ng hoa văn nh ng ki n trúc, nh ng di s n văn hóa v t th và c nh ng di s n văn hóa phi v t, ch ng h n cúng ki n là phi v t th , thì chúng tôi c g ng duy trì nh ng cái đó càng nguyên b n càng t t.

Th ba, v nh c l , chúng tôi cũng c g ng nh nh ng nhà chuyên môn giúp đ cho đúng theo nghi th c c a tri u Nguy n, ch ng h n nh giáo s Tr n Văn Khê đã giúp chúng tôi nhi u.

T lúc đ c nâng lên hàng di s n văn hóa c p qu c gia, vi c qu n lý Lăng Ông Bà Chi u t c l ăng đ c T Quân Lê Văn Duy, t, tr thanh có h th ng h n v i Ban Qu n Lý và Ban Quý T : H th ng th nh t là Ban Qu n Lý, chính quy n c ng i vào đ qu n lý v m t hành chánh và tài chánh. Chúng tôi m t

Nh ng ngày l T t ban nghi l cúng và dâng h ng. Photo courtesy D ng Minh Đ c
m t cũng tham gia vào Ban Qu n Lý đó m t ng i hai ng i, và cái chính c a chúng tôi là Ban Quý T , không qu n lý v m t nhà n c mà qu n lý v nghi th c cúng t .

và nhác lá, chúng tôi cũng cäng nháng nháng nhà chuyên môn giúp đä cho đúng theo nghi thức cäa triáu Nguyán, chäng hán nhá giáo sĩ Trán Văn Khê đã giúp chúng tôi nhiáu.

Lý do khián ông Đäc, chä Diäm và nhiáu ngäoi khác kiên trì tham gia vào viäc cúng tä, giä và sinh trät tä, bäo tän nét văn hóa đäc thù cäa Lăng Ông Bà Chiäu träc hät là vì lòng ngäng mä kèm theo sä tin täng näi mät vä võ täng hiän hách khi còn sinh thäi và hiän linh khí đã quá vắng. Đó cũng là niäm tin cäa bá gia bá tánh, ông Däng Minh Đäc nói tiäp, khi đän viäng lăng đäc T. Quân Lê Văn Duyệt:

Ngài là täng trän Gia Đänh thành, cái làm ngäoi ta nhä và ngài là ngoài khä năng quân sä ra thì ngài là mät nhà chính trä, ngài rät yêu näc, rät thäng dân và quan träng nhät là ngài thanh liäm läm. Kä cä nhiáu ngäoi không thích ngài thì ngäoi ta cũng phäi nói ngài là vä quan rät thanh liäm.

Trong lòng nhân dân miän Nam hay nhân dân Đäng Nai Cäu Long, ngäoi ta luôn luôn nhä n ngài là mät nhà lãnh đäo sáng suät, nhà chính trä có tài, mät ngäoi thäng dân yêu näc và có täm nhìn quân sä cũng nhä chính trä.

Đäc công nhän di sän văn hóa cäp quäc gia

Vä läch sä lăng T. Quân Lê Văn Duyệt, gäi nôm na là Lăng Ông Bà Chiäu, ông Däng Minh Đäc nhäc läi:

Năm 1810, khi mäi xây đäng thì lăng chä là cái nhà lá sä säi, phía träc không có hàng rào, räi nhân dân tä tä xây đäng khang trang cho täi năm 1975.

Sau 1975, cũng giäng nhä tät cä các đình chùa miäu mäo ở thành phä Hä Chí Minh và các näi trong näc Viät Nam, thäi đäm đó là thäi đäm khó khăn, Lăng Ông không đäc thä cúng.

Có mät lúc sau 1975, đoàn thä thanh niên thành phä Hä Chí Minh muän sä đäng Lăng Ông làm träs sinh häat nhäng không thành:

Ri có m t th i gian bí th huy n y qu n Bình Th nh, ông Nguy n Ch n Trung, d đ nh là phá l ng không lâu sau thì l ng đ c nhà n c công nh n di s n văn hóa c p qu c gia. Do đó t chuy n đ a vô Lu t Di S n thì m i vi c tr nên rõ ràng h n.

Đ i v i em t x a nhân dân mình có câu “U ng N c Nh Ngu n”. Em nghĩ cái đó là m t ph n trong đ o đ c c a m i con ng i c n ph i có. Công vi c tuy nh nh ng em nghĩ mình c g ng h t s c đ th hi n lòng bi t n c a mình đ i v i nh ng ng i có công v i đ t n c và dân t c.

Hoàng, h c sinh l p 11

Th ng thì cu i tháng B y đ u tháng Tám Âm L ch hàng năm là nh ng ngày quan tr ng nh t vì đó là l K Yên t c ngày gi đ c T Quân Lê Văn Duy t. Th nh ng y u t khi n Lăng Ông tr nên n i ti ng mà không đ n chùa mi u m o nào trong thành ph có th sánh n i, đó là giao th a và l bái đ u năm :

T m i m t gi đêm cho đ n b n gi sáng thì ng i ta liên t c đ vào trong lăng đ xin l c giao th a, xin x m và chiêm bái đ c ông, đ c bi t r t đông ng i Hoa. Thành th ra chúng tôi h ng đ n s ng i đông ngh t đi t ngoài c ng vào là theo m t đ ng đi ra. N u đi ng c l i là ngh n đ ng.

Còn bàn v s linh thiêng mà dân Gia Đ nh nói riêng và dân thành ph nói chung đ t vào lăng đ c T Quân Lê Văn Duy t, ông D ng Minh Đ c nêu m t thí d mà ông bi t:

Tr c 1975, khi tòa án không x đ c nh ng v vi c gì đó thì ng i ta đ m nhau vô lăng ng i ta th , có cái chuy n đó.

[REDACTED]